



legalforum.nlu.edu.ua

www.pravo-izdat.com.ua

ISBN 978-966-937-785-2



9 789669 377852



КРИМІНАЛЬНІ ЗАГРОЗИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ: ПРАКТИКИ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ



KHARKIV INTERNATIONAL
LEGAL FORUM



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КРИМІНАЛЬНІ ЗАГРОЗИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ: ПРАКТИКИ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ

Матеріали панельної дискусії
III Харківського міжнародного юридичного форуму



OBCE



CENTRE FOR
EUROPEAN
POLICY



THIS PROJECT IS FINANCED BY
THE EUROPEAN UNION

ХАРКІВ 2019

EXPERTISE
FRANCE

PRAVO-JUSTICE

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КРИМІНАЛЬНІ ЗАГРОЗИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ: ПРАКТИКИ ЕФЕКТИВНОГО РЕАГУВАННЯ

Матеріали панельної дискусії
III Харківського міжнародного юридичного форуму
м. Харків, 26 вересня 2019 р.

Харків
«Право»
2019

УДК 343.9-049.5
К82

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я:

В. Я. Тацій – академік НАН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
Ю. Г. Барабаш – член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф.,
Б. М. Головкін – д-р юрид. наук, проф.,
О. В. Таволжанський – канд. юрид. наук, доц.

Кримінальні загрози в секторі безпеки: практики ефективного реагування : матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юридичного форуму «Право», м. Харків, 26 верес. 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. Г. Барабаш, Б. М. Головкін, О. В. Таволжанський. – Харків : Право, 2019. – 172 с.

ISBN 978-966-937-785-2

ISBN 978-966-937-785-2

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2019

ЗМІСТ

<i>Авдєєва Г. К.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	6
<i>Батиргарєва В. С.</i> УРБАНІСТИЧНА КРИМІНОЛОГІЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМ ЗНАННЯ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ	10
<i>Бурда О. М.</i> ЗАПОБІГАННЯ КРАДІЖКАМ З МАГАЗИНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ВІДЕОАНАЛІТИКИ	14
<i>Бусол О. Ю.</i> КІБЕРНЕТИЧНІ ВІЙНИ ТА КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗИ МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ: ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ВІД ТРАДИЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	18
<i>Воронов Ігор</i> ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	22
<i>Денисова Т. А., Шеремет О. С.</i> ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ В МЕЖАХ ІНФРАСТРУКТУРНОГО, ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ МІСТ: ЗАВДАННЯ ТА РІШЕННЯ	25
<i>Жаровська Галина</i> ПРОТИДІЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: СКЛАДОВА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	29
<i>Ізєвський Р. П.</i> ЕЛЕКТРОННІ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	35
<i>Карманний Є. В., Ковжого С. О., Луценко Є. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОМУ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	39
<i>Карчевський М. В.</i> «КЛАСИЧНІ» ТА НОВІТНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ	43
<i>Колб О. Г., Дучимінська Л. М.</i> ПРО ДЕЯКІ ПРОЯВИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	49
<i>Колодяжний М. Г.</i> PREDICTIVE POLICING – ІННОВАЦІЯ У СФЕРІ ПРОГНОЗУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИННОСТІ.....	52
<i>Компанцева Лариса</i> ЛІНГВІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	55

<i>Копотун І. М., Довбань І. М.</i>	
ВИДИ КІБЕРЗЛОЧИНІВ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНИХ АКТІВ.....	59
<i>Кудінов С. С.</i>	
ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УКРАЇНІ	64
<i>Кудінов С. С., Марущак А. І., Петров С. Г.</i>	
АКТУАЛЬНІ КІБЕРЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ УКРАЇНИ: ПРОТИДІЯ І МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО.....	69
<i>Кулик К. Д.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ SMART-BUILDING У СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	73
<i>Левченко Ю. О.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	75
<i>Лукашевич С. Ю.</i>	
ПРО ПОНЯТТЯ ПОРЯДКУ З ТОЧКИ ЗОРУ СУСПІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	78
<i>Луценко Ю. В.</i>	
ЩОДО ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	82
<i>Миронюк Т. В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	87
<i>Настюк В. Я., Бєлєвцева В. В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	91
<i>Новіков О. В., Дзюба А. Ю.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	95
<i>Оболенцев В. Ф., Гуца О. М.</i>	
МОДЕЛЮВАННЯ СИТЕМИ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ ТА СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ У НОТАЦІЇ VRWIN	99
<i>Радутний О. Е.</i>	
ЗЛОЧИНИ МАЙБУТЬОГО ТА ІНШІ ЗАГРОЗИ КІБЕРБЕЗПЕЦИ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ.....	102
<i>Сметаніна Н. В.</i>	
РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЩОДО ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ І ЗЛОЧИННОСТІ В МІСТАХ УКРАЇНИ У 2017–2018 РОКАХ	106
<i>Тимошенко В. І.</i>	
РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ	110
<i>Ткачова О. В.</i>	
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	114

Тимошенко В. І., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна

РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ

Запобігання злочинам за допомогою спеціальної техніки є однією із базових складових комплексу заходів, що проводяться з цією метою в усьому світі. Під спеціальною технікою, як відомо, розуміють технічні засоби, різні прилади і пристосування, а також спеціальні знання, способи, прийоми їх ефективного застосування, що використовуються правоохоронними органами для запобігання злочинам, захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян, охорони громадського порядку, власності та для забезпечення громадської безпеки.

До технічних засобів, що використовуються правоохоронними органами, включають: технічні засоби, спеціально призначені для правоохоронних органів (наприклад, пошукові прилади, спеціальну фотоапаратуру та спеціальні засоби кінозйомки, відеозапису, спеціальні комп'ютерні програми); технічні засоби, що були перероблені (пристосовані) для потреб правоохоронних органів (наприклад, спецтранспорт); технічні засоби, розраховані на широкого споживача, разом з тим придатні для використання правоохоронними органами без переробки (наприклад, комп'ютери, радіостанції, апаратура звукозапису і відеозапису, поліграф (детектор брехні), системи відеоспостереження з функцією розпізнавання облич, голосу та ін.).

Так, поліграфічні обстеження проводяться поліграфологами як в приватному і державному секторах, так і в правоохоронній сфері приблизно у 80 країнах. Останні дослідження показують, що точність нових комп'ютерних поліграфів становить близько 100 відсотків.

Системи відеоспостереження з функцією розпізнавання облич та голосу можуть бути використані в місцях масового скупчення людей, на секретних і стратегічно важливих об'єктах. Технологія розпізнавання осіб не вимагає фізичного контакту з системою, люди потрапляють в поле зору відеокамери, а система самостійно здійснює роботу із зовнішніми базами даних. Залежно від мети застосування системи, зіставлення може являти собою верифікацію або ідентифікацію. Верифікація проводиться, наприклад, щоб упевнитися, що людина є саме тією, на чий ім'я виданий пред'явлений нею документ. При верифікації обличчя користувача зіставляється з єдиним шаблоном, який може зберігатися або в базі, або в пам'яті карти доступу, і результатом процесу є «так» або «ні». Ідентифікація ж являє собою зіставлення особи тестованого з набором шаблонів, які зберігаються в базі, і має результатом встановлення особистості тестованого, що може бути дуже корисним з точки зору попередження злочинності. Завдяки цим системам можна виявити осіб, які перебувають у розшуку. Деякі зарубіжні міста, наприклад Пекін (КНР) оснащені системою відеоспостереження, що охоплює 100% площі міста. Китайська влада пояснює установку відеокамер прагненням зменшити злочинність у місті [1]. Звісно, це певна втрата приватності, але в обмін на безпеку.

У Києві за 2 останні роки в рамках програми «Безпечне місто» встановили понад 6200 камер відеоспостереження. Окрім функції огляду, вони можуть розпізнавати обличчя й автомобільні номери, а також фіксувати порушення правил дорожнього руху і визначати ступінь завантаженості руху на дорозі. Поки що система відеоспостереження перебуває на етапі розробки і масштабування, але вже допомагає у роботі поліції, комунальних служб. У перспективі система відеоспостереження повинна стати повністю автоматизованою, операторів повідомлятимуть про виявлення розшукуваних об'єктів в режимі реального часу. Нині в оперативній роботі переважно користуються пошуком за метаданими в архіві системи. Так, завантаживши фотографію злочинця або вказавши державний номер викраденої машини, можна дізнатися їхнє останнє місце перебування, траєкторію пересування і скласти план оперативних дій [2].

Порядок використання спеціальної техніки в Україні визначається законодавством. Зокрема, у ч.1 ст.40 Закону України «Про Національну по-

ліцію» передбачено, що поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку, а також використовувати інформацію, отриману із автоматичної фото- і відеотехніки, що знаходиться в чужому володінні, з метою: 1) попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб; 2) забезпечення дотримання правил дорожнього руху.

Ч.1 ст. 42 вказаного закону визначає поліцейські заходи примусу, які поліція може застосовувати під час виконання своїх повноважень, а саме: фізичний вплив (силу); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї. Ч.3 зазначеної статті конкретизує спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу. Це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин. У ч. 4 ст. 42 названо спеціальні засоби, які можуть використовувати поліцейські для виконання своїх повноважень.

При цьому ч.7 вказаної статті передбачає, що поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату [3].

Підстави і порядок застосування засобів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї встановлено також законами України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України», «Про державну прикордонну службу України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», Митним кодексом України.

У ході виконання оперативно-розшукових заходів застосування засобів спеціальної техніки має переважно негласний характер. Технічні засоби, що при цьому застосовуються, є спеціальними технічними засобами, призначеними для негласного отримання інформації або «оперативною технікою».

Правила застосування спецзасобів, які можуть використовувати військовослужбовці Національної гвардії в натовпі, затверджуються Кабінетом Міністрів України. Зокрема, з грудня 2017 р. бійцям Національної

гвардії заборонено застосовувати сльозогінний газ, але дозволено використовувати гумові та пластикові кийки, електрошокери, наручники (сітки для зв'язування), службових собак і коней, засоби акустичного і мікрохвильового впливу, гранати і боєприпаси світлошумової і димової дії, а також пристрої для відстрілу гумових куль. Національній гвардії також дозволено використовувати водомети і бронемашини (без штатного озброєння). При цьому водомети заборонені, якщо температура повітря нижча за +10 градусів.

Згідно із затвердженими правилами, перед застосуванням спецзасобів військовослужбовці Національної гвардії зобов'язані не менше двох разів через гучномовець попередити порушників. Після застосування спецзасобів нацгвардійці зобов'язані в найкоротші терміни забезпечити надання потерпілим медичної допомоги. У закладах освіти, лікарнях, дипломатичних представництвах застосовувати спецзасоби заборонено без їхньої письмової згоди. Також заборонено застосовувати наручники більше ніж на дві години, бити кийками по голові, шиї, ключиці, статевих органах і по животу, заборонено застосовувати світлошумові пристрої на відстані ближче 2 м.

Таким чином, нині найбільш обґрунтованим є застосування різних технічних засобів у запобіганні злочинам проти життя та здоров'я особи, власності, довкілля, громадської безпеки, безпеки руху та експлуатації транспорту, громадського порядку та моральності, злочинам у місцях позбавлення волі, у протидії тероризму, для захисту інформації. Новітні технології позитивно зарекомендували себе у процесі розшуку зниклих людей і транспортних засобів, виявленні схованих вибухових речовин та зброї, попередженні вуличної злочинності тощо.

Удосконалення технічного забезпечення правоохоронних органів має бути орієнтоване на створення і запровадження сучасних технічних засобів, що відповідають світовим стандартам та забезпечують належну базу як для ефективного запобігання злочинам, так і попередження злочинності. Адже технічні засоби, що використовуються на законних підставах, не лише підвищують рівень розкриття злочинів, а й забезпечують профілактичний ефект. А головне, вони сприяють тому, що людина стає законослухняною.

Список використаних джерел:

1. Система розпізнавання облич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ohrana-ua.com/articles/755-sistema-rozpznavannya-oblich.html>

2. Цивірко К. Усміхніться, вас знімає прихована камера: Як працює столична система відеоспостереження // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/usmikhnitsia-vas-znimaie-prykhovana-kamera-yak-pratsiuie-stolychna-systema-videosposterezhennia-483447.html>
3. Про Національну поліцію: Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2015, №40–41, ст.379) // [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page2>